

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 13. lipnja 2007.

Euzebije Cezarejski potiče na otkrivanje Bojih djela u povijesti

Draga braćo i sestre,

u povijesti drevnoga kršćanstva temeljno je razlikovanje između prva tri stoljeća i razdoblja koje je slijedilo Nicejskom saboru iz 325. godine, koji je bio Prvi ekumenski sabor. Kao svojevrsna spona između ta dva razdoblja stoji takozvani "konstantinovski preokret" i novostečeni mir Crkve, kao i lik Euzebija, biskupa Cezareje u Palestini. On je bio jedan od najdostojnijih zastupnik kršćanske kulture svoga doba u najrazličitijim kontekstima, od teologije do egzegeze, od povijesti do naobrazbe. Euzebije je posebice poznat kao prvi povjesničar kršćanstva, no bio je i najveći jezikoslovac drevne Crkve.

U Cezareji, gdje se vjerojatno oko 260. godine ima smjestiti Euzebijevo rođenje, sklonio se, došavši iz Aleksandrije, Origen koji je ondje utemeljio školu i obimnu knjinicu. Pretpostavlja se da se upravo pomoću tih knjiga školovao, koje desetljeće kasnije, mladi Euzebije. 325. godine, kao biskup Cezareje, sudjelovao je i imao jednu od vodećih uloga na Nicejskom saboru. Potpisao je njegovo Vjerovanje i izjavu o punom boanstvu Sina Bojega, za kojega je stoga rečeno da je "istobitan Ocu" (homoousios to Patri). Iskreni poštovalac Konstantinov, Euzebije je uivao i njegovu naklonost i poštovanje. Slavio je toga cara, ne samo u svojim djelima, nego i slubenim govorima što ih je odrao o dvadesetoj i tridesetoj obljetnici njegova uzlaska na prijestolje, te nakon njegove smrti 337. godine. Dvije ili tri godine kasnije umro je i Euzebije.

Kao neumoran učenjak, u svojim brojnim spisima Euzebije eli promišljati i donositi zaključke o tri stoljeća kršćanstva, obilno rabeći kršćanske i poganske izvore sačuvane ponajviše u cezarejskoj

knjiginici. Tako, bez obzira na objektivni značaj njegovih apologetskih, egzegetskih i doktrinalnih djela, neprolazna Euzebijeva slava ostaje vezana na prvom mjestu uz deset knjiga njegove Povijesti Crkve, kojima je uspio spasiti od sigurnog zaborava brojne događaje, osobe i književna djela drevne Crkve.

Na početku svoje prve knjige ovaj povjesničar jasno navodi teme koje namjerava obraditi u svome djelu: "Namjera mi je opisati slijed svetih apostola i protekla vremena, počevši od vremena našeg Spasitelja sve do nas; sve velike stvari za koje se kaže da su se dogodile kroz povijest Crkve; sve one koji su upravljali i izvrsno vodili najslavnije dijeceze; i one koji su kroz svaki naraštaj riječju i spisima bili glasnici boanske Riječi; i koji su i koliki i u kojem vremenskom razdoblju bili oni koji su, zbog elje za novostima, prodrijevši duboko u zabludu, postali tumači i promicatelji nekog laičkog nauka, te poput okrutnih vukova bezdušno pustošili Kristovo stado; ... i s kolikim su se i kojim sredstvima i u koje doba pogani suprotstavljali boanskoj Riječi; i velike ljude koji su, kako bi je zaštitili, prošli kroz teške kušnje krvi i mučeništva; i konačno svjedočanstva našega doba, i milosrđe i dobrohotnost našega Spasitelja prema svima nama" (1,1,1-2). Na ovaj način Euzebij započinje crkvenu historiografiju, dovodeći svoje pripovijedanje sve do 324., godine u kojoj je Konstantin, nakon Licinijeva poraza, slavljen kao jedini car Rima.

Citat što smo ga upravo naveli iz prve knjige Povijesti Crkve sadri jamačno namjerno ponavljanje. Triput unutar tek nekoliko redaka ponavlja se kristološki naslov Spasitelj, te je izričito spomenuto "njegovo milosrđe" i "njegova dobrohotnost." Tako možemo shvatiti temeljni vidik Euzebijeve historiografije: njegova je povijest "kristocentrična", a u njoj se postupno otkriva otajstvo Boje ljubavi prema ljudima. S istinskim divljenjem Euzebij priznaje "da se među svim ljudima čitavoga svijeta Isus naziva, ispovijeda i priznaje Kristom [to jest Mesijom i Spasiteljem svijeta], da ga pod tim imenom spominju kako Grci, tako i barbari, da ga i danas njegovi učenici razbacani cijelim svijetom časte kao kralja, dive mu se više nego nekom proroku, slave ga kao istinskog i jedinog svećenika Bojega; i više od svega toga, kao preegzistentni Logos Boji koji postoji prije svih vremena, on je od Oca primio čast dostojnu štovanja, te mu se klanjamo kao Bogu. No najizvrsnija od svega, činjenica je da svi koji smo mu posvećeni njega slavimo ne samo glasom i zvukom riječi, nego i cjelokupnim stavom duše, tako da ispred svoga vlastita ivota stavljamo svjedočanstvo za njega" (1,3,19-20). Tako u prvi plan iskače jedna druga značajka: to je "moralna nakana" što je ima ovo djelo. Povijesna analiza nikad nije cilj samoj sebi. Naprotiv, ona izričito potiče na obraćenje i na autentično svjedočenje kršćanskoga ivota što ga daju vjernici.

Na taj način Euzebij ivo propituje vjernike svih vremena o tome kako se odnose prema događajima iz povijesti, a osobito prema događajima vezanima uz Crkvu. Propituje i nas: kakav je naš stav s obzirom na sudbinu Crkve? Je li to stav nekoga tko je doista zainteresiran ili tek puka znatielja, pa čak i potraga za senzacijama i skandalima pod svaku cijenu? Ili je riječ o stavu punom ljubavi, otvorenom za otajstvo, nekoga tko vjerom zna da u povijesti Crkve može pronaći znakove Boje ljubavi i velikih djela spasenja što ih je Bog izveo? Ako je to naš stav, ne možemo se ne osjetiti potaknutima na još dosljedniji i velikodušniji odgovor, na više kršćansko svjedočenje

ivotom.

"Postoji jedno otajstvo", neumorno je ponavljao istaknuti proučavatelj crkvenih otaca, kardinal Jean Daniélou: "Postoji sadraj sakriven u povijesti... Otajstvo je otajstvo Bojih djela koja predstavljaju u vremenu istinsku stvarnost, skrivenu iz pojava... No ovu povijest što je Bog ostvaruje za čovjeka, Bog ne ostvaruje bez čovjeka. Zaustaviti se samo na motrenju Bojih 'velikih djela' značilo bi zamijetiti samo jedan vid tih djela. U suočavanju s njima nalazi se odgovor o ljudima" (Saggio sul mistero della storia, ed. it., Brescia 1963, str. 182). U razmaku od toliko stoljeća sveti Euzebije Cezarejski i danas poziva vjernike da se dive, da u povijesti motre velika Boja djela za spasenje ljudi. Istom nas tolikom silinom on poziva na obraćenje ivota. Doista, pred Bogom koji nas je tako ljubio, ne moemo ostati nepokretni. Pobuda koja je vlastita ljubavi sastoji se u tome da čitav ivot ima biti usmjeren na nasljedovanje Ljubljenoga.